Људи

МОМО КАПОР, „МЕТАК ЛУТАЛИЦА БГ ДУХА” И КУЋНИ ПРИЈАТЕЉ „ГОРСКИХ ЦАРЕВА”, ЕКСКЛУЗИВНО ЗА „НАЦИЈУ”

Заразни шарм национализма

„Никад нисам био заговорник идеје о Великој Србији. Мене велике државе не занимају. Идеал ми је Малта, држава која има становника као општина Вождовац, нема војску и живи савршено. Зашто би ме интересовало да сви Срби живе у једној држави, то је којешта. Срби ће припадати једној вери, једном народу, али не морају и једној држави. Срби ће се осетити да су Срби кад се сретну било где, препознају се и очи им се засветле, а то не значи да морају да ограђују велике просторе пашњака да би били срећни”

Пише: Маја Радонић

Од ње-го-вих при-ча се мо-же жи-ве-ти као Ше-хе-ре-за-да. Крај ње-га се по-ста-је

но-стал-ги-чан, ду-хо-вит, ве-дар. Ни-ко нас ни-је моћ-ни-је ни с ве-ћом ла-ко-ћом учио ка-ко се во-ли сво-је. Свој град, сво-ја зе-мља, сво-је вр-ли-не и ма-не. Сво-ја „до-ма-ћа ми-то-ло-ги-ја”. Ни-ко нас ни-је леп-ше под-сти-цао да пу-ту-је-мо и с ра-до-шћу, без ма-ло-гра-ђан-ског и снис-хо-дљи-вог, от-кри-ва-мо дру-ге.

За се-бе ка-же да је ака-дем-ски сли-кар и на-ив-ни пи-сац. Дру-ги ка-жу да је он град-ска ле-ген-да, по-крет-на хро-ни-ка престонице, „ме-так лу-та-ли-ца БГ ду-ха”. Дав-но, ка-да су због то-га ле-те-ле гла-ве, био је „чет-ник по-чет-ник” на Ни-ја-га-ри-ним во-до-па-ди-ма. На дру-гој стра-ни оке-а-на, по-зван да кри-ти-ку-је ре-жим, из-го-во-рио је ан-то-ло-гиј-ску ре-че-ни-цу због ко-је је и да-нас *per-so-na non gra-ta* NGO сек-то-ра: „Ни-ка-да не го-во-рим ло-ше о сво-јој зе-мљи ка-да сам ван ње.” Ка-да би се да-нас јав-но од-ре-као сво-јих гор-ских при-ја-те-ља, ко-је (тврди) ни-је ви-део ни чуо ско-ро де-сет го-ди-на, ве-ро-ват-но би био но-ми-но-ван за Но-бе-ла за мир, мо-жда чак и за НИН-ову на-гра-ду. Али се не од-ри-че.

Сме-је се сме-хом чо-ве-ка ко-ји уме да над-жи-ви зле је-зи-ке.

Мо-мо Ка-пор у „НА-ЦИ-ЈИ”.

• Иако је наша земља увек била део Европе, макар географски, сада поносно покушава да буде прихваћена од те Европе као равноправна чланица у ЕУ, али моја да испуни многе „пропозиције” до тог циља. Одакле потиче таква српска „тежња ка Европи
”

?

Као ста-ро-вре-мен-ски чо-век, се-ћам се про-вин-циј-ских гра-до-ва из мог де-тињ-ства и ра-не мла-до-сти. У тим гра-до-ви-ма увек је по-сто-ја-ла ка-фа-на или хо-тел „Евро-па”. У Са-ра-је-ву је био хо-тел „Евро-па”, Јеф-та-но-ви-ћев, ве-ле-леп-но зда-ње гра-ђе-но у нео-кла-сич-ном аустро-у-гар-ском сти-лу, од си-вог ка-ме-на. Уну-тра су би-ли окру-гли мер-мер-ни сто-чи-ћи и но-ви-не на тр-сци, пио се ка-пу-ци-нер, на зи-до-ви-ма су би-ле уља-не сли-ке ма-лих мај-сто-ра ку-фе-ра-ша ко-ји су сти-за-ли из Аустри-је, Ма-ђар-ске и

Че-шке. На сли-ка-ма су би-ле жи-во-пи-сне бо-сан-ске сце-не, а ба-шта тог хо-те-ла гле-да-ла је у раз-ва-ли-не ста-рог тур-ског ба-за-ра. За-јед-но са звец-ка-њем ка-ши-ки-ца ко-је су уда-ра-ле у шо-љи-це са ка-пу-ци-не-ром, чуо се и вр-ло бли-ски, на све-га сто ме-та-ра, од-јек му-је-зи-на ко-ји су ку-ји-са-ли са ми-на-ре-та. У то вре-ме још ни-су би-ли уве-де-ни звуч-ни-ци, па су се они, не-сре-ћ-ни-ци, још пе-ли го-ре. Ори-јент се ме-шао и тро-вао тај европ-ски ам-би-јент. У Ср-би-ји, у па-лан-ка-ма, би-ле су ка-фа-не „Евро-па", го-то-во да не-ма ме-ста ко-је ни-је има-ло јед-ну ка-фа-ну ола-ји-са-ног па-то-са са пе-ћи на угаљ и цр-ве-но-бе-лим коц-ка-стим стол-ња-ци-ма, где су љу-ди до-ла-зи-ли пре под-не са све-же од-штам-па-ним но-ви-на-ма, да по-пи-ју ка-фу, та-ко-зва-ни ком-плет, јер је ка-фа би-ла ђе-зва, ше-ћер одво-је-но, шо-ља фил-џан и ра-тлук са чач-ка-ли-цом. Ис-пред те ка-фа-не са не-ко-ли-ко сто-ло-ва се ре-дов-но ме-ло и по-си-па-ло во-дом, да се упи-је пра-ши-на. То је био ми-рис Евро-пе за ко-јом смо ми че-зну-ли. Та-ко-ђе и у Бе-о-гра-ду, по пе-ри-фе-ри-ја-ма и у цен-тру су би-ли чу-ве-ни кро-јач-ки са-ло-ни „Д'Па-ри", са без-гла-вом лут-ком у из-ло-гу, на ко-јој је би-ло по-ла не-до-вр-ше-ног ко-сти-ма Ко-ко Ша-нел, и Ај-фе-ло-вом ку-лом од ши-би-ца, ко-ју је на-пра-вио не-ки ло-кал-ни ге-ни-је. Уну-тра, на сто-чи-ћу је би-ло пре-гршт па-ри-ских мод-них илу-стра-ци-ја ста-рих де-сет го-ди-на, по-жу-те-лих, та-ко да су да-ме мо-гле да пре-ли-ста-ју те жур-на-ле и иза-бе-ру за-ста-ре-ли мо-дел, ко-ји је Па-риз већ одав-но за-бо-ра-вио. На-ша љу-бав пре-ма Евро-пи има да-ле-ке ко-ре-не, Евро-па је од-у-век био сан, да-ле-ки сан. По-след-њих го-ди-на Евро-па је би-ла пре-тво-ре-на у пла-стич-не ке-се са ко-ји-ма су се љу-ди вра-ћа-ли из ку-по-ви-не, јер ми смо би-ли је-дан од рет-ких на-ро-да ко-ји је ишао да се об-у-че чак у дру-гу зе-мљу. Та-кав слу-чај не по-сто-ји ни у исто-ри-ји ни у ге-о-гра-фи-ји. Не по-сто-ји слу-чај да Шве-ђа-ни иду да ку-пе клом-пе у Дан-ску или да Ита-ли-ја-ни од-ла-зе у Фран-цу-ску да се обу-ку, а Бел-ги-јан-ци у Ита-ли-ју. Ме-ђу-тим, ми смо ма-сов-но хр-ли-ли ка том европ-ском сну, ко-ји је зна-чио да ће-мо се вра-ти-ти еле-гант-ни-ји не-го што смо би-ли, и да ће-мо сво-је ста-ре ижва-ка-не ци-пе-ле оста-ви-ти по-крај сто-ли-це на ко-јој смо про-ба-ли но-ве, бли-ста-ве, и да ће их са га-ђе-њем по-ку-пи-ти про-да-ва-чи-ца, ста-ви-ти у ке-су и ба-ци-ти у ђу-бре, а ми иза-ћи леп-ши не-го што смо би-ли.

ЗАНОС ЛИ-ЦИ-ДЕР-СКИХ СР-ЦА

Са-да смо, да-кле, об-но-ви-ли ту ста-ру љу-бав, јер је по-сто-јао је-дан ду-ги пе-ри-од у на-шим жи-во-ти-ма ка-да смо би-ли Евро-па и ка-да је це-ла зе-мља од-ла-зи-ла у

Евро-пу, не на-ла-зе-ћи у то-ме ни-шта чуд-но. По-ла на-ших рад-ни-ка је ра-ди-ло у Евро-пи, ро-ђа-ци су од-ла-зи-ли да их оби-ђу и осе-ћа-ли су се нор-мал-но. По-сле оби-ла-ска чуд-них гра-до-ва ски-да-ли би ци-пе-ле ко-је су их жу-ља-ле, ба-ца-ли ке-се по-ред се-бе и из-го-ва-ра-ли чу-ве-ну ре-че-ни-цу: „Ја не бих жи-вео ов-де да ми да-ју ми-ли-он днев-но!" Ни-ко им ни-је да-вао ми-ли-он днев-но, ни-ти их је звао да жи-ве ту, али ми смо би-ли су-пер-и-ор-ни, код нас је би-ло мно-го бо-ље, при-јат-ни-је.

• Не пи са но пра ви ло је да се сви они ко ји из ра жа ва ју сум ње или ре зер ве по во дом ула ска у ЕУ по сва ку це ну ози на ча ва ју као нео бра зо ва ни, нео ба ве ште ни, ко ји не ви де да ље од сво је гра де, јер ни су ни кад ни би ли та мо. Ка да сте Ви у пи та њу, та ква „ар гу мен та ци ја "

не сто ји, јер сте про пу то ва ли без ма ло цео свет, би ли у свим нај зна чај ни јим свет ским пре сто ни ца ма, али ипак из ра жа ва те сум ње у вези са тим пи та њем, па вас ози на ча ва ју као на ци о на ли сту?

Ја то и је-сам. Та љу-бав пре-ма Евро-пи нај-бо-ље се осе-ћа 1. ја-ну-а-ра, ка-да Ср-би пре-ко пра-се-ћег пе-че-ња, са-ла-те од цве-кле, ру-ске са-ла-те, пих-ти-ја и оста-лих ђа-ко-ни-ја, гле-да-ју у под-не пре-нос кон-цер-та из Беч-ке опе-ре, слу-ша-ју „На ле-пом пла-вом Ду-на-ву". Жва-ћу-ћи та-ко, док им ка-пље са-ла-та од цве-кле на стол-њак, го-во-ре: „Ух, ала жи-ве!" Јер то је сјај нео-пи-сан. То је опе-ра у ко-јој се-де нај-по-вла-шће-ни-ји љу-ди из Евро-пе са до-сад-ним же-на-ма чи-је се фри-зу-ре још пу-ше ис-под ха-у-ба, а из-во-ди се му-зи-ка ко-ја је ком-по-но-ва-на за со-ба-ри-це и под-о-фи-ци-ре. То је ла-ка Штра-у-со-ва му-зи-ка ко-ју сви-ра-ју из-ан-ђа-ле ка-пе-ле у беч-ким пар-ко-ви-ма, под ве-ња-ци-ма око ко-јих се ше-та свет, али она је сим-бол Евро-пе. Из ње је мо-гу-ће про-чи-та-ти све – из те се-це-си-о-ни-стич-ке на-кин-ђу-ре-но-сти, по-лу-ба-рок-не дво-ра-не, ко-ја из-гле-да као тор-та из-ну-тра, од тог све-та ко-ји се-ди, до ор-ке-стра у ко-јем на кра-ју, за вре-ме мар-ша *Ра-дец-ки*, по-след-њи му-зи-чар из ре-да ва-ди ку-бу-ру и опа-ли. Тај
Ра-дец-ки марш
је из-во-ђен ис-пред аустриј-ске вој-ске ко-ја је по Ма-чви ве-ша-ла се-ља-ке, же-не и де-цу, па-ли-ла ку-ће, а та ку-бу-ра ни-је ни ма-ло по-мо-гла да та вој-ска не бу-де бед-но про-те-ра-на и са Це-ра и са оста-лих ме-ста, да их по-те-ра је-дан оби-чан опа-нак, блат-ња-ви. Та му-зи-ка и њен ква-ли-тет, то му-зич-ки тран-спо-но-ва-но ли-ци-дер-ско ср-це са огле-дал-цем, у ко-јем се огле-да-ју слу-жав-ке – то је вр-ху-нац Евро-пе, то је сим-бол Евро-пе пре-ма ко-јој че-зне Ср-би-ја.

СНО-ВИ НА КРЕ-ДИТ

• Са се би свој ством шар мом, пи са ли сте и о дру гим слич ним сим бо ли ма?

Дру-ги сим-бол је сва-ка-ко шо-пинг. Они ко-ји та-ко стра-сно за-го-ва-ра-ју ула-зак у Евро-пу не зна-ју су-шти-ну Евро-пе, не зна-ју за ма-ле над-ни-це, за штрај-ко-ве, за то ка-ко Евро-па хва-та на по-крет-ној тра-ци оне ко-ји до-ла-зе да је хра-не и да јој слу-же, ка-ко је не-ми-ло-ср-дан си-стем от-пла-те кре-ди-та. Ви та-мо до-би-је-те ку-ћу, трав-њак, дво-ја ко-ла, али то ни-је ни ва-ша ку-ћа, ни ваш трав-њак, ни ва-ших дво-ја ко-ла, то су све ства-ри за ко-је ни-сте пла-ти-ли кре-дит, и ако не от-пла-ти-те јед-ну-две ра-те, оста-је-те без то-га. Њи-хо-ва љу-бав пре-ма до-ла-ру, фун-ти, еуру ни-је ли-хвар-ска љу-бав – ни-ко од њих то не бро-ји, нов-ча-ни-це су ула-зни-ца за је-дан тип жи-во-та. На при-мер, да ако сте бо-ле-сни не мо-ра-те ићи у јав-ну бол-ни-цу где се на ва-ма ве-жба-ју арап-ски сту-ден-ти, не-го у при-ват-ну кли-ни-ку, да вам де-ца не-ће ићи у јав-ну шко-лу где ће се на-ву-ћи на дро-гу или до-би-ти нож у сто-мак на ве-ли-ком од-мо-ру, не-го ће ићи у при-ват-ну шко-лу, строг ко-лец, и да ће-те ста-но-ва-ти у од-ре-ђе-ном квар-ту ко-ји се увек по-ме-не при пр-вом упо-зна-ва-њу: „Из-ви-ни-те, а где ста-ну-је-те?" и ви ка-же-те да ста-ну-је-те, ако сте у Њу-јор-ку на при-мер, из-ме-ђу 30-те и 90-те ули-це, са Ис-точ-не стра-не, што је при-стој-но, и он-да се у тој ко-ор-ди-на-ти из-ме-ђу аве-ни-је и ули-це про-на-ђе ваш со-ци-јал-ни ста-тус. Ако ста-ну-је-те ис-под то-га, или за-пад-но или се-вер-но од то-га, то ви-ше ни-је до-бар крај и ви ви-ше не-ма-те ула-зни-цу за при-стој-ну кон-вер-за-ци-ју.

Ов-де то, на-рав-но, не-ма ни-ка-кве ве-зе – на Де-ди-њу, по-ред ско-ро-је-ви-ћа бо-га-та-ша, по-сто-је ку-ће у ко-ји-ма ста-ну-је крај-ња си-ро-ти-ња, док на Но-вом Бе-о-гра-ду ста-ну-ју и бо-га-ти љу-ди. Код нас не-ма при-ват-них шко-ла да би де-те ишло у не-ку бо-љу шко-лу, не-го у ону ко-ја при-па-да квар-ту где ста-ну-је, ни-ти има бо-ље бол-ни-це по-ред оне у ко-ју сви иду. Ов-де по-сто-ји јед-на де-мо-кра-тич-ност жи-во-та у том сми-слу што не гу-би-те мно-го ако ис-пад-не-те из ма-ши-не за за-ра-ђи-ва-ње, на-ћи ће-те не-ки дру-ги по-сао, ра-ди-ће-те не-што дру-го, по-мо-ћи ће вам при-ја-те-љи, ку-мо-ви, по-зна-ни-ци, слу-чај-но-сти, ро-ди-те-љи, не знам ни ја ко. Ов-де по-сто-ји јед-на вр-ста бли-ско-сти ко-ја не под-ле-же том сви-ре-пом ран-ги-ра-њу; они ко-ји ни-су оста-ја-ли без цен-та на ули-ца-ма За-па-да не зна-ју ка-ко то из-гле-да. Они ми-сле да је све мед и мле-ко и шо-пинг, ма-да већ ма-ње ми-сле, јер на За-па-ду ви-ше не по-сто-ји ни-шта што мо-же да се ку-пи, а што не мо-же и ов-де. Пре-ко

нај-мо-дер-ни-јих пре-ску-пих ци-пе-ла и оде-ће свих вр-ста, ко-ја се на-ла-зи у стра-ним бу-ти-ци-ма, или цр-них шпа-ге-та, фран-цу-ских си-ре-ва свих вр-ста, за-јед-но са ло-со-сом и ка-ви-ја-ром, За-пад је на не-ки на-чин већ до-шао ов-де и ми мно-го ма-ње за-ста-је-мо пред из-ло-зи-ма ино-стра-них гра-до-ва ди-ве-ћи се не-че-му че-га не-ма ов-де. Јер је и ов-де сти-гао ка-пи-та-ли-зам.

ЕВРО-ПА И МИ

• Ми слите, када се тај наш нови сусрет са Европом најзад догоди, да ће бити потреса и разочарања?

Ср-би су ви-ше од 50 го-ди-на че-ка-ли да ка-пи-та-ли-зам до-ђе, плу-ва-ли су со-ци-ја-ли-зам, на-ла-зи-ли му све за-мер-ке, со-ци-ја-ли-зму је би-ло не-при-јат-но од то-ли-ко за-мер-ки, ћу-тао је и тр-пео и на кра-ју је про-пао за-јед-но са Бер-лин-ским зи-дом, за ко-ји смо ве-ро-ва-ли да ће тра-ја-ти 1000 го-ди-на, али ни-је. Та-да је до-шао ка-пи-та-ли-зам, наш ста-ри ве-ли-ки сан.

Шта ће-мо у Евро-пи? Евро-па је до-шла ов-де са сво-јим не-ми-ло-срд-ним за-ко-ни-ма о от-пу-шта-њу рад-ни-ка, о пла-ћа-њу шко-ла-ри-не, о пла-ћа-њу ле-ко-ва, бол-ни-ца, ни-шта ви-ше ни-је бес-плат-но, све има сво-ју це-ну, це-на елек-трич-не енер-ги-је енорм-но ра-сте, хра-на је та-ко-ђе ску-па и ја не ви-дим ни-ка-квог раз-ло-га да се че-зне за Евро-пом у том сми-слу.

• Даклe: Европа и ми. Биће то, мислите, једна контроверзна љубав?

Ја ни-сам про-фе-си-о-на-лац и осе-ћам се по-ма-ло стра-но у ва-шем ча-со-пи-су ко-ји је

вр-ло па-ме-тан, па-мет-ни-ји од ме-не мо-жда ви-ше не-го што би тре-ба-ло, али ми-слим здра-вом гла-вом, здра-вом па-ме-ћу. По-сто-ји Евро-па и по-сто-ји ЕУ ко-ја тре-ба да нас при-ми. Ко-ли-ко год је на-ма по-треб-на Евро-па, ми смо још по-треб-ни-ји њој, то се мо-ра зна-ти, то је основ-на чи-ње-ни-ца. Јер ка-да ЕУ при-ми све зе-мље око нас, ко-ји-ма не по-ста-вља услов да ухва-те и ис-по-ру-че два од-бе-гла чо-ве-ка, оста-ће-мо је-ди-но ми ко-ји не-ће-мо би-ти „у Евро-пи". То ће би-ти пра-ви рај, као бес-ца-рин-ска зо-на! То је на-рав-но ап-со-лут-но не-мо-гу-ће, јер кроз на-шу зе-мљу, ко-ја не-ће би-ти у ЕУ, још увек ће да про-ла-зе нај-зна-чај-ни-је тран-свер-за-ле, сви пу-те-ви, све нај-кра-ће же-ле-знич-ке пру-ге од Евро-пе пре-ма Бли-ском ис-то-ку, сви ави-он-ски ко-ри-до-ри ко-је ће кон-тро-ли-са-ти на-ша кон-тро-ла лет-ња, на кра-ју – не-ће мо-ћи та Евро-па да скло-ни Ду-нав на не-ко дру-го ме-сто, не-го ће Ду-нав да про-ти-че ту као глав-на во-де-на са-о-бра-ћај-ни-ца. Мо-же-те ли за-ми-сли-ти Евро-пу са-мо без свих тих ства-ри ко-је сам на-бро-јао, не на-во-де-ћи дру-ге? Је-ди-но ће ов-де да се га-ји здра-ва хра-на без пе-сти-ци-да, јер их не-ће-мо има-ти, зна-чи нај-ску-пља хра-на на све-ту. На-ше ме-со има ин-тен-зи-тет ко-ји сва-ко нор-ма-лан раз-ли-ку-је од ре-ци-мо ита-ли-јан-ског ме-са – ка-да ску-ва-те њи-хо-ву ју-не-ти-ну она је сва бле-да и ни-ка-ква, без ми-ри-са. Из-ме-ђу на-ше пр-шу-те и уку-са парм-ске бле-де пр-шу-те, ко-ја је нај-чу-ве-ни-ја на све-ту, из-ме-ђу на-ших ма-сли-на и њи-хо-вих, из-ме-ђу на-ших си-ре-ва (од ко-јих мо-же да се на-пра-ви мно-го бо-ља та-бла не-го од чу-ве-них фран-цу-ских си-ре-ва) и њи-хо-вих је огром-на раз-ли-ка, у на-шу ко-рист. За-ми-сли-те та-блу на ко-јој има-те ње-гу-шки сир, сје-нич-ки бе-ли, мла-ди дрх-та-ви сир из Чач-ка, или онај ма-ло ста-ри-ји из Кра-ље-ва, фан-та-стич-на ле-пе-за си-ре-ва ко-ји има-ју пра-ве уку-се, ко-ји ни-су па-ко-ва-ни и не про-да-ју се као ком-плет у аеро-дром-ским дју-ти-фри шо-по-ви-ма, не-го на отво-ре-ним пи-ја-ца-ма, из отво-ре-них шер-пи, што је та-мо не-мо-гу-ће. У Сло-ве-ни-ји је ви-ше не-мо-гу-ће ку-пи-ти ко-ба-си-цу од нор-мал-ног се-ља-ка, она мо-ра да бу-де упа-ко-ва-на, кра-став-ци мо-ра-ју да бу-ду пра-ви, а не за-кри-вље-ни као код нас, сир не сме да се про-да-је отво-рен, не-го та-ко-ђе за-па-ко-ван. Европ-ска за-јед-ни-ца је по-де-ли-ла шта ко мо-же да ку-пу-је – ви не-ће-те мо-ћи да ку-пу-је-те ов-де срем-ску ко-ба-си-цу, не-го ће-те мо-ра-ти да ку-пу-је-те са-фа-ла-ду или ма-ђар-ску са-ла-му, мле-ко из Дан-ске, пу-тер из Швед-ске... То је је-дан при-вид-но ле-по уре-ђен свет, али свет ни-ка-да не мо-же да се уре-ди да бу-де иде-а-лан, јер он-да би био ис-кљу-чен слу-чај Го-спо-да Бо-га, ко-ји се ма-ло по-и-гра-ва са тим ства-ри-ма а на кра-ју се пи-та.

АНА-ТО-МИ-ЈА СЕР-ВИЛ-НО-СТИ

• Да ли постоји таква процена и у Европи и одакле стална додатна условљавања која се испостављају Србији за настављање преговора?

Сва-ко-ме је очи-глед-но да Евро-па по-ста-вља вр-ло стро-ге усло-ве да би на-ста-ви-ла пре-го-во-ре о на-шем ула-ску и да се ти усло-ви очи-глед-но не ис-пу-ња-ва-ју, јер је не-мо-гу-ће ухва-ти-ти ге-не-ра-ла Рат-ка Мла-ди-ћа, још ма-ње Ра-до-ва-на Ка-ра-џи-ћа, за ко-је се не зна где су, као да су у зе-мљу про-па-ли. Да-кле, тра-жи се не-што што је не-мо-гу-ће, а мо-жда су обо-ји-ца већ мр-тви. Мо-жда су, не дај Бо-же, обо-ји-ца већ ухва-ће-ни, па их Евро-па кри-је да би нас др-жа-ла у стал-ној тен-зи-ји и по-ста-вља-ла не-мо-гу-ће усло-ве. Као да је то-ли-ко ва-жно да се ис-по-ру-че два чо-ве-ка због на-вод-них и не-до-ка-за-них зло-чи-на. Као да је то нај-пре-суд-ни-ја ствар на све-ту!

По ме-ни, на-ши по-ли-ти-ча-ри, да не-ма-ју ту осо-би-ну да му-ља-ју и ску-пља-ју по-ли-тич-ке по-е-не на на-шој по-ли-тич-кој сце-ни, да се упли-ћу и за-пли-ћу, мо-гли би да се по-на-ша-ју са-свим дру-га-чи-је. Мо-гли би отво-ре-но да ка-жу да не мо-гу да ухва-те Рат-ка Мла-ди-ћа и Ра-до-ва-на Ка-ра-џи-ћа и да не-ће у Евро-пу! Јед-но-став-но, ми не-ће-мо у Евро-пу, из-во-ли-те. Шта би он-да Евро-па мо-гла да ура-ди?

Слу-чај је исти као кад сам био млад, за-љу-бљен у не-ку де-вој-ку ко-ја ме ни-је хте-ла, а ко-ја је зна-ла да сам за-љу-бљен – ја сам об-ле-тао око ње, ку-мио, мо-лио, сва-шта ра-дио, све до јед-ног тре-нут-ка кад сам ре-као да ме уоп-ште ви-ше не ин-те-ре-су-је, да је мр-тва за ме-не. У том тре-нут-ку она је по-че-ла да ју-ри за мном. То је јед-но-став-но ста-ро пра-ви-ло – док ју-ри-те за не-ким, тај вас не-ће, ако ка-же-те да вам ни-је ста-ло, а и не тре-ба да вам је ста-ло, та-да хо-ће. Ми-слим да је сер-вил-ност на-ших по-ли-ти-ча-ра ре-зул-тат њи-хо-ве уце-ње-но-сти по-ло-жа-ји-ма ко-је за-у-зи-ма-ју.

Јед-но-став-но, ка-да би пре-ста-ли то да ра-де, не би би-ли на тим ме-сти-ма на ко-ји-ма су. Па шта? Оти-шли би и би-ли би про-фе-со-ри уни-вер-зи-те-та, ди-рек-то-ри фа-бри-ка, не-што би дру-го ра-ди-ли. То ни-је ни-шта стра-шно, на-рав-но. Али они су „уну-тра" и, не схва-та-ју-ћи, ауто-мат-ски су, ко-рак по ко-рак, уву-че-ни у ту псе-у-до-ди-пло-мат-ску игру ко-ја је то-тал-на бе-сми-сли-ца. Ни-ко од њих не сме да ка-же да му ни-је ста-ло да уђе у ЕУ.

По-ли-ти-ча-ри су ди-рект-но уце-ње-ни или пла-ће-ни од за-пад-них не-вла-ди-них ор-га-ни-за-ци-ја на раз-не на-чи-не – пре-во-ди-ма сво-јих књи-га, сту-диј-ским пу-то-ва-њи-ма, на-шли су се на ли-ста-ма ве-чи-тих ста-нов-ни-ка кон-гре-са и

сим-по-зи-ју-ма са днев-ни-ца-ма и ави-он-ским кар-та-ма, што ни-је ма-ло – њи-ма је нор-мал-но да ву-ку у том прав-цу. Али пи-тај-те пр-вог се-ља-ка на Ка-ле-ни-ћа пи-ја-ци ко-ји про-да-је кром-пир из Ива-њи-це да ли му је до Евро-пе. Ако вас не уда-ри кан-та-ром по гла-ви, до-бро сте про-шли, јер му Евро-па не па-да на па-мет. Шта ће он у Евро-пи? Ње-гов кром-пир не-ће би-ти из-ве-зен у дру-ге зе-мље, ма-да је нај-бо-љи, би-ће ај-да-хо кром-пир, би-ће кром-пир из Швед-ске, или из Хо-лан-ди-је, ко-ји не-ма уку-са, ко-ји је бљу-тав.

Пи-тај-те на-род да ли му је ста-ло до Евро-пе. На-рав-но да не. До та-ко-зва-не Евро-пе, бо-ље ре-ћи до те пред-ста-ве о Евро-пи ко-ју ми има-мо, ста-ло је са-мо јед-ном тан-ком сло-ју у овој зе-мљи ко-ји је број-ча-но ско-ро за-не-мар-љив. Као што је број ди-си-де-на-та за вре-ме Ти-та био за-не-мар-љив, ни-је их би-ло ви-ше од 100, ових има 1000 и још ко-ја хи-ља-да оних што се на-ла-зе у тим не-вла-ди-ним ор-га-ни-за-ци-ја-ма ко-је фи-нан-си-ра-ју раз-не слу-жбе са За-па-да.

БОМ-БАР-ДО-ВА-ЊЕ КАО ПОП-АРТ

• Сликарство је ваша првенствена вокација, ваше опредељење, а Београђани су недавно били у прилици да виде вашу изложбу у галерији „Европа”. Како вам изгледа наша ликовна сцена?

Бе-о-град је ме-га-ло-по-лис, ве-ле-град, по све-му сем по сво-јим га-ле-ри-ја-ма. Из тих га-ле-ри-ја би-је стра-шна про-вин-циј-ска ча-мо-ти-ња. Оне су да-ле-ки ехо умет-но-сти ко-ја се ра-ђа-ла и би-ла у мо-ди на За-па-ду пре 20, 30 и ви-ше го-ди-на. Њи-ма вла-да-ју ме-ди-о-кри-те-ти у нај-ве-ћем бро-ју слу-ча-је-ва, из-у-зи-ма-ју-ћи не-ке ча-сне из-у-зет-ке. То је вр-ста исто-ри-ча-ра умет-но-сти ко-ји ни-су пу-то-ва-ли да-ље од Ве-не-ци-јан-ског би-је-на-ла и ко-ји сма-тра-ју да је то је-ди-но ме-ри-ло умет-но-сти у Евро-пи и све-ту. Иако на Ве-не-ци-јан-ском би-је-на-лу по-сто-је па-ви-ље-ни ко-ји не-гу-ју кла-сич-ну сли-кар-ску шта-фе-лај-ску умет-ност (ка-кви су ру-ски, ки-не-ски, бу-гар-ски, да не на-бра-јам да-ље), ти исто-ри-ча-ри умет-но-сти узи-ма-ју са-мо оно што

је на-вод-но по-след-њи хит, кон-цеп-ту-а-ли-зам и пер-фор-манс, и без ика-кве кри-тич-ке све-сти то пре-но-се ов-де. Они вла-да-ју овим гра-дом, они су у свим жи-ри-ји-ма, до-де-љу-ју на-гра-де и ути-цај-на ме-ста. То је јед-на ма-ла гру-па љу-ди ко-ја је уве-ла стра-хо-вла-ду, не сву-где, јер још увек по-сто-ји не-ко-ли-ко га-ле-ри-ја у ко-ји-ма се не-гу-је шта-фе-лај-ска умет-ност и по-сто-ји на кра-ју кра-је-ва не-ми-ло-срд-но сли-кар-ско тр-жи-ште ко-је то пот-пу-но ис-пра-вља. Ја још ни-сам срео ни-ти ви-део у свом жи-во-ту, а знам све му-зе-је и мно-го ди-рек-то-ра му-зе-ја по све-ту, ни-ко-га ко би от-ку-пио и ста-вио у свој апарт-ман хр-пу ђу-бре-та, зар-ђа-лих фе-де-ра и ма-дра-ца, по-су-тих кре-чом и из-ме-том. То ни-сам ви-део ни у јед-ном ен-те-ри-је-ру, сву-да су ви-си-ле сли-ке и то вр-ло ску-пе.

То пре-но-ше-ње јед-ног стра-шно пре-ва-зи-ђе-ног, ста-рог и из-ан-ђа-лог на-чи-на као аван-гар-де у ове на-ше бед-не га-ле-риј-ске усло-ве де-лу-је ви-ше не-го јад-но, јер је то плод зна-ња и љу-ба-ви про-ви-ци-ја-ла-ца ко-ји ни-су ви-де-ли да-ље од Ве-не-ци-је и лон-дон-ске „Но-ве Тејт га-ле-ри-је" (ста-ру ни-су ви-де-ли). То су „струч-ња-ци" са ке-са-ма ко-ји се вра-ћа-ју са тих пу-то-ва-ња и до-но-се сво-ја „ис-ку-ства" ов-де, и про-сто не мо-гу да за-ми-слим ка-ко ће је-дан мла-ди сли-кар ко-ји сад има 18 го-ди-на да се про-би-је кроз ту џун-глу ин-те-лек-ту-ал-них на-ка-за, ва-за-ла јед-не ла-жне умет-но-сти. Та ла-жна умет-ност је по-че-ла у Аме-ри-ци, у Њу-јор-ку. У јед-ном тре-нут-ку је та-мо би-ло до-ста ку-фе-ра-ша, ло-ших сли-ка-ра из Евро-пе ко-ји су до-ла-зи-ли и сли-ка-ли жа-нр сце-не и пор-тре-те, и они су од-лу-чи-ли да на-пра-ве сво-ју „умет-ност". Он-да је то пр-ви за-по-чео Џек-сон По-лок, по-си-па-ју-ћи у сли-кар-ству ак-ци-је плат-на ко-ја ви-ше ни-су би-ла на шта-фе-ла-ју, не-го на па-то-су, као да ра-ди ин-ди-јан-ске то-те-ме, оби-ла-зе-ћи их у круг. За њим су кре-ну-ли и оста-ли. Ка-сни-је је Ли Ка-сте-ли, чу-ве-ни тр-го-вац и ди-лер ко-ји је из-ми-слио Ен-ди Вор-хо-ла, Ра-у-ла Шен-бер-га и ту пле-ја-ду њу-јор-шких сли-ка-ра от-па-да-ка и ина-у-гу-ри-сао поп-арт, с огром-ним па-ра-ма уло-же-ним у то уз-вра-тио Евро-пи уда-рац. Тај по-врат-ни аме-рич-ки ути-цај је та-ко пре-пла-вио Евро-пу и ви да-нас мо-же-те у Ри-му, ко-лев-ци кла-сич-не умет-но-сти, да ви-ди-те ла-жне ма-ле пр-ља-ве Шен-бер-ге, По-ло-ке или Вор-хо-ле, на-ро-чи-то је он у мо-ди, та-ко да је Ита-ли-ја за-бо-ра-ви-ла де-ли-мич-но на сво-ју кла-сич-ну умет-ност. Али са-да се ја-вља-ју по-кре-ти нео-ре-не-сан-са и сли-ка-ри ко-ји вра-ћа-ју до-сто-јан-ство сли-кар-ству. Но, ов-де то-га не-ма. Ов-де је све упр-ља-но, а та есте-ти-ка ру-жног ко-ја је та-да ина-у-гу-ри-са-на на-ма се бу-квал-но оби-ла о гла-ву у ви-ду бом-би ко-је су нам се сру-чи-ле на гла-ву и на-пра-ви-ле ру-ше-ви-не поп-ар-та и ђу-бре-та од на-ших гра-до-ва, мо-сто-ва, пи-ја-ца. То је био пра-ви пер-фор-манс и ин-ста-ла-ци-ја.

УЗ-ГА-ЈА-ЊЕ ОСЕ-ЋА-ЈА КРИ-ВИ-ЦЕ

Бе-о-град ина-че не во-ли да го-во-ри о бом-бар-до-ва-њу, та те-ма се из-бе-га-ва, чак и на го-ди-шњи-це се не по-ми-ње, вр-ло рет-ко, по-ста-ви се је-дан ве-нац и то је све, у еми-си-ја-ма се то-ме по-све-ти два ми-ну-та и го-то-во. Као да не-ко хо-ће да се за-бо-ра-ви тај зло-чин, јер тај зло-чин сме-та на-шем ула-ску у Евро-пу и NA-TO ин-те-гра-ци-је.

На-пи-сао сам јед-ну при-чу о Ка-ра-ђор-ђу ко-ји ни-је био па-три-о-та, јер да је био па-три-о-та он не би др-жао Ср-бе као та-о-це, већ би се пре-дао да-хиј-ском су-ду да до-ка-же сво-ју ис-прав-ност и то пред Мех-мед Фо-чом од сто-ти-ну ље-та, јед-ним од нај-у-ти-цај-ни-јих прав-ни-ка свог вре-ме-на, у чи-ју пра-вич-ност ни-ко ни-је сум-њао. Та-ко је Карађорђе спре-чио да се Ср-би вој-но при-дру-же ото-ман-ској им-пе-ри-ји, па ка-да нас они ту-ку то-по-ви-ма да не гле-да-мо са стра-не, да сви ту-че-мо исто. То би би-ло мо-је ту-ма-че-ње иде-је о ула-ску у NA-TO, под њи-хов ки-шо-бран. Да ни-је мон-стру-о-зно, би-ло би сме-шно: тра-жи-ти да те при-ми ор-га-ни-за-ци-ја ко-ја те је бом-бар-до-ва-ла и уби-ла 3000 љу-ди, и то не та-ко дав-но. Још се за то на-ла-зе пра-ви и ва-ља-ни раз-ло-зи, а про-блем је са-мо тех-нич-ко уса-гла-ша-ва-ње на-ших по-тен-ци-ја-ла са са-вре-ме-ним по-тен-ци-ја-ли-ма NA-TO-а! Ми-слио сам да је са-ти-ра мр-тва одав-но, да је сру-ше-на са Бер-лин-ским зи-дом, ме-ђу-тим, раз-ло-га за њу има све ви-ше, као што је на-ша кук-ња-ва да нас при-ме у „Парт-нер-ство за мир".

• Кроз ме‌ди‌је и кул‌тур‌ну по‌ли‌ти‌ку се на‌шој јав‌но‌сти на‌ме‌ће при‌хва‌та‌ње кри‌ви‌це за све и сва‌шта. Да ли је то за‌вр‌шна оку‌па‌ци‌ја Ср‌ба, она мен‌тал‌на и ду‌хов‌на, и на‌ме‌та‌ње све‌оп‌штег осе‌ћа‌ја кри‌ви‌це и ни‌же вред‌но‌сти?

То је до-шло до те ме-ре не-при-стој-но-сти, про-тив ло-ги-ке, да се тра-жи де-на-ци-фи-ка-ци-ја Ср-би-је, као да су Ср-би би-ли на-ци-сти. Ако је ико био про-тив на-ци-зма, то су би-ли Ср-би. Ни-је-дан срп-ски гест ап-со-лут-но не мо-же да се под-ве-де под на-ци-зам. Тај на-род је од на-ци-зма па-тио и стра-дао нај-ви-ше, за-јед-но са Је-вре-ји-ма и Ро-ми-ма, а сад се тра-жи ње-го-ва де-на-ци-фи-ка-ци-ја. Не знам да ли се то ра-ди из не-ког цен-тра, али у сва-ком слу-ча-ју ра-ди се о ме-то-дич-ном ис-пи-ра-њу мо-зго-ва, о не-го-ва-њу за-бо-ра-ва, о кри-зи иден-ти-те-та. Про-сто не мо-гу да ве-ру-јем да по-сто-ји тај цен-тар ко-ји мо-же у тој ме-ри, на то-ли-ко та-ча-ка да де-лу-је на је-дан на-род да га оша-му-ти, да га до-ве-де у ста-ње не-пре-кид-ног

осе-ћа-ња кри-ви-це. Јер ово је до-во-ђе-ње у ста-ње кри-ви-це. Чо-век, по пси-хо-ло-ги-ји, има два основ-на по-ри-ва: страх од оста-вља-ња и осе-ћа-ње кри-ви-це. Они иду вр-ло до-бро и вр-ло лу-ка-во да нас ува-љу-ју у кри-ви-цу и ни-шта не вре-де до-ка-зи пред су-дом, ни-шта не вре-де при-че о то-ме да је то био гра-ђан-ски, ет-нич-ки и вер-ски рат у Бо-сни, и да су ти ра-то-ви по сво-јој при-ро-ди увек же-сто-ки и кр-ва-ви. Сва-ко-ме нор-мал-ном је ја-сно да је срп-ски на-род по-ку-шао да се од-бра-ни, да спа-се оп-ста-нак, го-ли жи-вот. Да се ни-је од-у-про, пр-вог да-на би их из-ги-ну-ло ви-ше не-го што их је из-ги-ну-ло за че-ти-ри го-ди-не ра-та, би-ли би по-кла-ни. Са-да се у том от-по-ру тра-же звер-ства ко-је је не-ко по-чи-нио – па на-рав-но да је би-ло и то-га, али тре-ба ви-де-ти шта је иза њих. Да ли је иза њих са-мо без-ду-шна сви-ре-пост или стра-шна осве-та? Јер ако је не-ко не-ко-ме убио де-те у ко-лев-ци, тај ће да уби-је сва-ког жи-вог. То је рат до ис-тре-бље-ња, рат на-ро-да у ко-јем ви-ше ни-су би-ле кри-ве во-ђе, не-го ком-ши-је. Ни-сам ви-део да су се по-ту-кли за вре-ме руч-ка Али-ја, Туђ-ман и Сло-ба – ру-ко-ва-ли се, пот-пи-си-ва-ли, ишли на ру-чак и ћа-ска-ли – али су се кла-ли на-ро-ди, ком-ши-је, јер су ти на-ро-ди ба-шти-ни-ци ста-рих не-из-ле-че-них мр-жњи, као и на Ко-со-ву. Ту не-ма му-ли-ти-ет-нич-ког и мул-ти-кул-тур-ног дру-штва, не-ће га би-ти ап-со-лут-но ни-ка-да.

• Ни на (да ле ко би ло) от це пље ном Ко со ву?

Ето, за-што ин-си-сти-ра-ју то-ли-ко на от-це-пље-њу Ко-со-ва? Про-сто, ста-ло им је да оса-ка-те Ср-би-ју. Не ула-зе-ћи сад у прак-тич-не и ин-те-ре-сне сфе-ре, то струч-ња-ци бо-ље зна-ју, али од-се-ћи Ко-со-во од Ср-би-је, Вој-во-ди-ну, Ра-шку, све-сти Ср-би-ју на бе-о-град-ски па-ша-лук, то је-сте циљ.

Ни-кад ни-сам био за-го-вор-ник иде-је о Ве-ли-кој Ср-би-ји. Ме-не ве-ли-ке др-жа-ве не за-ни-ма-ју. Иде-ал ми је Мал-та, др-жа-ва ко-ја има ста-нов-ни-ка као оп-шти-на Во-ждо-вац, не-ма вој-ску и жи-ви са-вр-ше-но. За-што би ме ин-те-ре-со-ва-ло да сви Ср-би жи-ве у јед-ној др-жа-ви, то је ко-је-шта. Ср-би ће при-па-да-ти јед-ној ве-ри, јед-ном на-ро-ду, али не мо-ра-ју и јед-ној др-жа-ви. Ср-би ће се осе-ти-ти да су Ср-би кад се срет-ну би-ло где, пре-по-зна-ју се и очи им се за-све-тле, а то не зна-чи да мо-ра-ју да огра-ђу-ју ве-ли-ке про-сто-ре па-шња-ка да би би-ли сре-ћ-ни.

За-вр-ши-ћу про-ро-чан-ством Та-ра-би-ћа, ко-ји је ре-као да ће сви Ср-би ста-ти јед-ног да-на ис-под шљи-ве. И ја ми-слим да хо-ће. Ср-би ће ста-ти ис-под кро-шње шљи-ве, пи-ће ра-ки-ју и гле-да-ће ка-ко се дру-ги на-ро-ди та-ма-не око-ло, а они ће се-и-ри-ти, ме-зе-ти-ти и пе-ва-ти. <

(Јул-август 2006)